

ОСОБЛИВОСТІ ДОКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ: ОРІЄНТАЦІЯ НА РИНОК ПРАЦІ

Оксана Бойко, к. пед. н., PhD з соціальної роботи,
ст. викладач НаУКМА

Сучасні тенденції у докторській (PhD) підготовці з соціальної роботи у світі свідчать про необхідність узгодження запитів ринку праці та змісту такої підготовки. Про це свідчить низка процесів, що відбуваються в усьому світі, пов'язаних із досягненням консенсусу між працедавцями, освітянами та самими докторантами. Показовим є досвід Великої Британії, де вимоги до формування компетентностей докторантів визначені у низці документів, прийнятих на національному рівні.

Одним з таких є «Спільна Декларація науково-дослідних рад щодо вимог до формування компетентностей у студентів докторських програм» [*Joint skills statement (JSS) of the UK research councils' training requirements for research students / AHRB's 'Skills Training Requirements for Research Students'. 2001. URL: http://www.humanities.ox.ac.uk/data/assets/pdf_file/0013/5116/gtf2010.pdf*], що містить перелік основних загальних та універсальних компетентностей, які необхідно формувати у докторанта впродовж навчання на докторській програмі із залученням різних механізмів, незалежно від спеціалізації. Так, навчальні заклади Великої Британії повинні забезпечити набуття докторантами компетентностей у наступних семи сферах: дослідницькі компетентності і техніки; дослідницьке середовище; управління дослідженням; особистісна ефективність; комунікація/спілкування; розвиток мережевої співпраці та робота в команді; управління власною кар'єрою. Частина описаних компетентностей є спеціалізованими і стосуються наукових досліджень, інші можна описати як універсальні компетентності. Рада з питань соціальних і економічних досліджень, яка регулює навчання докторантів з соціальної роботи у Великій Британії, зобов'язалася дотримуватися Декларації.

Орієнтація на формування у докторантів універсальних компетентностей бере свій початок після появи так званого Аналітичного огляду Робертса (Gareth Roberts' the Set for Success report), здійсненого в 2002 році. Його результати засвідчили, що існує невідповідність між компетентностями, яких потребують працедавці, і тими компетентностями, якими володіють випускники ВНЗ, включно з докторантами. Саме тому одна з найважливіших рекомендацій цього дослідження стосувалася необхідності навчання докторантів універсальним компетентностям. Як наслідок, усі науково-дослідницькі ради та уряд Великої Британії прийняли рішення про обов'язковість такого щорічного навчання тривалістю не менше 10 днів, а університети отримали цільове фінансування для його організації і зобов'язалися його забезпечувати. Це спричинило істотний вплив на формування структури і змісту докторських програм навчання [*SET for Success. The supply of people with science, technology, engineering and mathematics skills. The Report of Sir Gareth Roberts' Review. URL: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.hm-treasury.gov.uk/d/robertsreview_introch1.pdf*].

Заслуговує на увагу те, що у Великій Британії з 2010 року основними рамковими документами для навчання у вищих навчальних закладах успішних на ринку праці дослідників (які мають отримати ступінь магістра чи доктора філософії, включно з соціальної роботи), стали Структура розвитку дослідника (The [Researcher Development Framework](#) – RDF) та Декларація розвитку дослідника ([The Researcher Development Statement \(RDS\)](#)) [*Introducing the Researcher Development Framework [Electronic resource] / Research Councils UK. 2010. URL: <https://www.vitae.ac.uk/vitae-publications/rdf-related/introducing-the-vitae-researcher-development-framework-rdf-to-employers-2011.pdf>*]. Структура розвитку дослідника та Декларація розвитку дослідника містять детально описані компетентності, розроблені на основі загальнонаціонального дослідження у Великій Британії, що включало інтерв'ю та фокус-групи з дослідниками, консультації із фахівцями, працедавцями, спонсорами тощо. В результаті було визначено перелік знань, компетентностей та характеристик, необхідних для ефективної діяльності кваліфікованого науковця й дослідника, а також його подальшого успішного працевлаштування. Таким чином, вимоги до докторантів були приведені у відповідність до вимог до дослідника на різних етапах його кар'єри, а ці документи є ключовими у формуванні належних компетентностей студентів магістерських та докторських програм, з тим, щоб якомога краще підготувати їх до запитів ринку праці.

Ці вимоги знайшли своє відображення у практиці всіх досліджених нами університетів Великої Британії, які формують зміст докторських програм із соціальної роботи, що включає навчання дослідницьким і загальним компетентностям, навчання і розвиток докторантів на основі оцінки їх індивідуальних потреб [*Бойко О. М. Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи третього рівня вищої освіти у Великій Британії: автореф. дис. ... к-та пед. наук: 13.00.04. Київ, 2017. 22 с.*].